

УДК 81'373:811.111:378.4:63(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-367-375](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-367-375)

Чучмій Ірина Іванівна викладач кафедри української та іноземних мов, Уманський національний університет садівництва, вул. Інститутська, 1, м. Умань, 20300, тел.: (050) 441-82-67, <https://orcid.org/0000-0001-7393-8081>

Мовчан Людмила Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов, Уманський національний університет садівництва, 20300, м. Умань, вул. Інститутська, 1, тел.: (067) 969-20-94, <https://orcid.org/0000-0002-5611-5224>

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОІНЖЕНЕРІЯ» В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. Потреби сучасного аграрного ринку праці зумовлюють запит на спеціалістів нового типу й визначають вимоги щодо змісту навчання іноземних мов у вищих закладах освіти. Оволодіння професійною лексикою англійської мови має на меті забезпечити майбутнім фахівцям можливість спілкування у різних сферах життя та для спеціальних цілей. У статті розглянуто модель вивчення лексики за професійним спрямуванням на прикладі дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для здобувачів початкового рівня вищої освіти спеціальності «Агроінженерія» Уманського національного університету садівництва. Наголошується, що навчання студентів аграрних закладів вищої освіти іноземній лексиці є невід'ємною складовою формування навичок іншомовного спілкування останніх. Обґрунтовано приклади вправ для навчання студентів термінологічної лексики у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)», які включають перекладні та безперекладні типи вправ. Здійснено опис вищезазначених типів вправ в межах навчальної програми з дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для студентів спеціальності «Агроінженерія» УНУС. З'ясовано, що необхідно поетапно впроваджувати іншомовну лексику в мовленнєвий простір студентів-агроінженерів з метою ознайомлення їх з новими лексичними одиницями та їх автоматизації в системі тренувальних вправ з метою оволодіння студентами мовленнєвими вміннями на рівні, достатньому для здійснення фахового англійськомовного спілкування. Визначено, що вищезазначені вправи сприятимуть вивченню студентами термінологічних одиниць та підвищенню іншомовної та професійної компетентності останніх. Як висновок, одним із важливих завдань у підготовці фахівців аграрної галузі, які досліджують управління й

використання земельних ресурсів, є розвиток їх знань іноземних мов та мовленнєвих навичок для співпраці на світовому аграрного ринку.

Ключові слова: лексичні одиниці, професійне спрямування, перекладні/безперекладні вправи, іншомовна компетентність, спеціальність «Агроінженерія», аграрна галузь.

Chuchmii Iryna Ivanivna Lecturer of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Uman National University of Horticulture, Institutska St., 1, Uman, 20300, tel.: (050) 441-82-67, <https://orcid.org/0000-0001-7393-8081>

Movchan Liudmyla Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Uman National University of Horticulture, Institutska St., 1, Uman, 20300, tel.: (067) 969-20-94, <https://orcid.org/0000-0002-5611-5224>

TEACHING ENGLISH VOCABULARY FOR THE SPECIFIC PURPOSE TO AGRICULTURAL ENGINEERING STUDENTS OF UKRAINE'S AGRARIAN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract. The needs of the modern agricultural labor market determine the demand for new types of specialists and determine the requirements for the content of foreign language teaching in higher education institutions. Mastering the professional vocabulary of the English language aims to provide future professionals with the opportunity to communicate in various spheres of life and for special purposes. The article considers the model of studying vocabulary in the professional field on the example of the discipline "Foreign language (English)" for students of primary level of higher education in "Agricultural Engineering" Uman National University of Horticulture. It is emphasized that teaching students of agricultural institutions of higher education in foreign vocabulary is an integral part of the formation of foreign language skills of the latter. Examples of exercises for teaching students terminological vocabulary in the process of studying the discipline "Foreign Language (English)", which include translated and non-translated types of exercises. The description of the above types of exercises within the curriculum in the discipline "Foreign Language (English)" for students majoring in "Agricultural Engineering" (UNUH). It was found that it is necessary to gradually introduce foreign language vocabulary into the speech space of agroengineering students in order to acquaint them with new lexical units and automate them in the system of training exercises to master students' speech skills at a level sufficient for professional English communication. It is determined that the above-mentioned exercises will promote the study of terminological units by students and increase the foreign language and professional competence of the latter. In conclusion, one of the important tasks in the training of agricultural specialists who study the management and use of land

resources is the development of their knowledge of foreign languages and speech skills for cooperation in the global agricultural market.

Keywords: lexical units, professional orientation, translated / non-translated exercises, foreign language competence, specialty "Agroengineering", agricultural branch.

Постановка проблеми. Навчання студентів аграрних закладів вищої освіти іноземній лексиці є невід'ємною складовою формування навичок іншомовного спілкування останніх. В науковій літературі описано безліч підходів до успішного вивчення іноземної лексики студентами вітчизняних університетів, водночас розроблені методичні рекомендації щодо навчання іноземної фахової лексики для впровадження в навчальний процес, однак, запити на глобальному ринку щодо технічних професій пришвидшують темпи вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями і вимагають нових підходів в їх опануванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання навчання студентів іноземної лексики за професійним спрямуванням у своїх працях розглядали такі науковці як В. Борщовецька, В. Александров, Ю. Семенчук, Р. Гришкова, О. Вацило, Г. Гринюк, Г. Корнюш, В. Шевченко та ін. Однак недостатньо вивчене питання навчання студентів агроінженерів іншомовній лексиці за професійним спрямуванням.

Мета статті – визначення особливостей навчання лексики за професійним спрямуванням студентів спеціальності «Агроінженерія» в аграрних закладах вищої освіти України. Завданнями є проаналізувати наукову літературу з теми дослідження, описати систему вправ для навчання іноземної лексики за професійним спрямуванням студентів спеціальності «Агроінженерія» на прикладі дисципліни «Іноземна мова» (англійська) Уманського національного університету садівництва.

Виклад основного матеріалу. Завданнями аграрної освіти XXI століття є підготовка фахівців, які досліджують управління й використання земельних ресурсів, доступних сільськогосподарським суспільствам, а також розвиток їх знань та навичок для сприяння сільському громадському розвитку [10, С. 17]. Навчання студентів аграрних закладів вищої освіти іноземній лексиці є невід'ємною складовою формування навичок іншомовного спілкування останніх. В науковій літературі описано багато різних підходів до успішного вивчення іноземної лексики студентами вітчизняних університетів, водночас розроблені методичні рекомендації щодо навчання студентів іноземної фахової лексики для впровадження в навчальний процес та формування лексичної компетенції майбутніх фахівців аграрної галузі.

Р. Гришкова стверджує, що система оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей має здійснюватися з урахуванням рівнів володіння мовою, визначених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [5, С. 29].

В закладах вищої освіти України оволодіння студентами іноземними мовами відбувається в межах Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. Відповідно до Рекомендацій випускник бакалаврату наприкінці вивчення курсу повинен оволодіти іноземною мовою на рівні B2+ – просунутий користувач і володіти лінгвістичними компетенціями на рівні чіткого вираження, не маючи потреби в обмеженні того, що хоче сказати та має достатній діапазон мовлення, щоб описати щось чітко, висловити точки зору і розвинути аргументацію без помітних утруднень при пошуках слів, використовуючи складні синтаксичні форми [6, С. 164].

Укладачами програми з дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для здобувачів початкового рівня вищої освіти спеціальності «Агроінженерія» Уманського національного університету садівництва (далі – УНУС) враховано Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти щодо рівнів володіння мовою, зокрема й лінгвістичних компетенцій користувача, а також здатності користувача здійснювати іншомовне спілкування з фахівцями з інших країн, виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного професійно орієнтованого середовища. Навчальні модулі дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для здобувачів спеціальності «Агроінженерія» побудовано відповідно до вимог кредитно-модульної системи (ЄКТС) на засадах формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців-агроінженерів.

Важливою складовою в опануванні іноземної мови студентами аграрних спеціальностей є формування лексичної компетенції останніх. Г. Гринюк та Ю. Семенчук розглядають процес формування лексичної компетенції на етапі презентації та семантизації лексичних одиниць (ЛО), який продовжується на етапі роботи студентів з лексичним матеріалом на рівні слова, словосполучення та понадфразової єдності, і завершується етапом мовленнєвих дій з лексикою на текстовому рівні, коли відбувається усвідомлене використання засвоєної лексики в іншомовному спілкуванні [4, С. 22-23].

В. Борщовецька рекомендує методику навчання англійської фахової лексики реалізовувати за допомогою комплексу вправ, що складається з трьох підкомплексів відповідно до визначених трьох етапів навчання лексики [2, С. 127]. Дослідниця вважає, що на фрагмент навчання іншомовної фахової лексики потрібно відводити 20-25% від загальної кількості часу на кожному аудиторному і позааудиторному занятті [2, С. 128].

До вимог у створенні комплексу вправ для навчання студентів англійської фахової лексики, вона відносить: комунікативність вправ, умотивованість мовленнєвих дій студентів, новизну, культурологічну та професійну спрямованість, створення навчально-комунікативних ситуацій трьох рівнів керованості (вправи з повним (жорстким), частковим та мінімальним керуванням), забезпечення студентів під час виконання вправ необхідними вербальними та невербальними опорами [2, С. 127].

Г. Гринюк та Ю. Семенчук вбачають закріплення лексичного матеріалу у процесі виконання вправ на підстановку, тлумачення та осмислення понять, пошук дефініцій. [4, С. 22-23].

У процесі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів спеціальності «Агроінженерія», В. Александров вбачає доцільність поетапного вивчення іншомовної лексики, що засновується на певних етапах в розвитку комунікативної іншомовної компетенції інженерів, зокрема, навчання професійно-орієнтованої мови. Він вважає, що вивчення іноземної мови студентам інженер-механікам слушно розпочинати з оволодіння загальнонавчальною англійською мовою та, розглядаючи методiku інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови, передбачає практичне оволодіння інженерами мовленнєвими навичками та вміннями на рівні, достатньому для здійснення англомовного спілкування у професійних ситуаціях в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письма) [1, С. 49].

Загалом у поетапно-концентричній моделі інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови доцільно проводити три етапи: 1) інтенсивний курс загальнонавчальної англійської мови з елементами професійно-орієнтованої мови (приблизно 2000 лексичних одиниць); 2) поурочне навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови (приблизно 2000 лексичних одиниць); 3) інтенсивний курс навчання професійно-орієнтованої англійської мови для активізації комунікативних вмінь інженерів (приблизно 4000 лексичних одиниць) [1, С. 55].

У процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)» в УНУС для студентів спеціальності «Агроінженерія» використовується навчальний матеріал, який, містить методично-зоровану інформацію з розвитку сучасної аграрної механізації, агроінженерії та сільськогосподарської техніки. Навчальна програма дисципліни містить 4 модулі та 15 змістовних модулів, в межах 36 тем. Вивчення лексики ґрунтується на опрацюванні студентами словника-мінімуму (10 словників-мінімумів на 36 тем).

Для студентів аграрних університетів при вивченні спеціалізованої лексики важливим є ознайомлення з новими лексичними одиницями (ЛО) та закріплення знань у виконанні тренувальних вправ. Виділяють етапи вивчення нових ЛО: 1) етап ознайомлення студентів з новими ЛО; 2) етап автоматизації дій студентів з новими ЛО. За навчальною програмою дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для студентів спеціальності «Агроінженерія» в УНУС на етапі ознайомлення з новими лексичними одиницями семантизація перекладним способом включає:

- *вправи з однослівного та багатослівного перекладу*

Приклад 1. Опрацюйте лексичний мінімум зі словником.

I. Basic, be (was, were; been), between, burn (burnt, burnt), burning, camshaft, chamber, change, close, compression, crankcase, crankshaft, engine, flywheel, force, form, for, fuel, head, in, into, motion, move, of, oil, open, or, part, piston, power, provide, support, take (took, taken), through, this, valve, when, where, within. (ст)

II. Утворіть за допомогою суфікса -ion іменники від поданих нижче дієслів і перекладіть їх українською мовою:

to connect – з'єднувати, to ignite – запалювати, to act – діяти, to lubricate – змащувати, to rotate – обертатися, to circulate – обертатися, циркулювати, to complete – закінчувати, to vibrate – вібрувати, коливатися, to convert – перетворювати, to compress – стискати.

III. Доведіть спорідненість слів:

to compress – compression – compressor (підручник С)

- *вправи на дефініцію/визначення значення ЛО*

Приклад 2. Прочитайте наступні іменники і, не користуючись словником, визначте їх значення. Як на вашу думку, що важче: правильно вимовити ці слова чи перекласти їх?

Block, cylinder, component, carburettor, diesel, filter, tractor, process, system, gas, battery, vibration, magneto, function, transmission.

- *вправи на зіставлення однієї ЛО з іншими словами іноземної мови*

Приклад 3. Розкажіть про роботу впускного та випускного клапанів. Знайдіть еквіваленти наступних словосполучень: впускний клапан, випускний клапан, зворотно-поступальний рух, обертальний рух [8, С. 6-7].

Приклад 4. Match the words (1-5) with the definitions (A-E). Поєднайте слова з їх визначенням.

1 _wrench

2 _ retractable

3 _ adjustable

4 _ utility knife

5 _ hand tool

A a manual device used for home improvement projects

B being able to pull back in

C a small cutting device

D a hand tool that tightens and loosens nuts and bolts

E being able to change sizes

- *вправи на підстановку ЛО як засіб закріплення навичок роботи з вивченими словами*

Приклад 5. Заповніть пропуски правильними словами (і словосполученнями) із словникового банку.

Twist, unscrew, push, drive, pull, remove strip, grip

1 _____ the knob clockwise to close the valve.

2 _____ the handle toward yourself to open the door.

- 3 _____ the trunk down so it closes.
 4 She used a hammer to _____ in the nail.
 5 If the bolt is over tightened, you might _____ its threads.
 6 To install a new bulb, you must _____ the old one.
 7 _____ the handle firmly to avoid slippage.

[11, С. 4].

Зокрема, до безперекладних способів розкриття значень іншомовних ЛО відносять наочну семантизацію (демонстрація малюнків, діапозитивів, картин, жестів, рухів тощо). Тож, у вивченні спеціалізованої лексики англійської мови студентами спеціальності «Агроінженерія» в УНУС на заняттях опрацьовуються тренувальні вправи за словником в малюнках.

Приклад 6. Погляньте на фото (Рис. 1), прочитайте і перекладіть список інвентаря Larry's Auto Shop, знайдіть відповідний інвентар у списку (Рис. 2). [11, С. 10].

Рис 1.

Figure 2 is an 'Inventory Checklist' for Larry's Auto Shop. The table has columns for Unit, In Working Condition?, Damaged Parts?, and Notes.

Unit	In Working Condition?	Damaged Parts?	Notes
Drill	✓		
Drill Bits			missing 1/8 inch bits
Air Compressor		✓	worn piston rings
Sander	✓		
Shop Vac		✓	damaged filter
Air Ratchet	✓		
Pneumatic Torque Wrench	✓		
Heat Gun	✓		
Impact Sockets	✓		
Impact Wrench	✓		
Angle Grinder	✓		

Рис 2.

Висновки. Отже, для ефективного навчання лексики за професійним спрямуванням студентів спеціальності «Агроінженерія», необхідно поетапно впроваджувати іншомовну лексику в мовленнєвий простір студентів, а саме: ознайомлювати студентів з новими ЛО та автоматизувати дії студентів з новими ЛО в системі тренувальних вправ. Нами було запропоновано приклади вправ для навчання студентів термінологічної лексики у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)», які включають перекладні типи вправ (вправи з однослівного та багатослівного перекладу, вправи на дефініцію/визначення значення ЛО, вправи на зіставлення однієї ЛО з іншими словами іноземної мови, вправи на підстановку ЛО для закріплення навичок роботи з вивченими словами) та безперекладні (вправи наочної семантизації, зокрема демонстрація малюнків, діапозитивів, картин, жестів, рухів тощо). Вважаємо, що вищезазначені вправи сприятимуть вивченню студентами термінологічних одиниць та підвищенню іншомовної та професійної компетентності останніх.

Література:

1. Александров В. М. Методика інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови [Текст]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Вячеслав Миколайович Александров; наук. кер. Л. М. Черноватий; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2009. – 219 с.
2. Борщовецька В. Д. Методичні рекомендації щодо організації навчання студентів економічних спеціальностей англійської фахової лексики / В. Д. Борщовецька // Наук. вісник каф. ЮНЕСКО Київського нац. лінгв. ун-ту. Сер.: Філологія. Педагогіка. Психологія. – Київ, 2008. – №16.– С. 127 – 130.
3. Ващило О. В. Організація навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологу міркування із використанням технології подкастингу / О.В. Ващило // Іноземні мови. – 2021. – №1. – С. 33-39.
4. Гринюк Г. А., Семенчук Ю. О. Етапи формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей // Іноземні мови. - 2006. - № 2. - С. 22-27.
5. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Р. О. Гришкова. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – 220 с.
6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання з 14 /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003.-273с.
7. Корнюш Г. Можливості використання відеоматеріалів TED Talks у процесі викладання англійської мови у вищій школі // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2019. –№ 66. – Т. 2. – С. 24–29.
8. Лазарев О. В., Чучмій І. І. Англійська мова. Методичний посібник для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія». РВВ Уманського НУС. Умань. – 2020. – 120 с.
9. Семенчук, Ю. О. Вправи для навчання студентів-економістів термінологічної лексики в процесі аудіювання фахових текстів / Ю. О. Семенчук // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 279-282.
10. Чучмій І. І. Особливості навчальних програм у системі аграрної освіти університету Редінг (Велика Британія) / Чучмій І. І.// Науковий огляд: науковий журнал. - Випуск 2. - Частина 2. - №1. -Київ, 2014. - С.132-136.
11. Dearholt Jim. Career Paths Mechanics Student S Book International. –120 p. [in English].

References:

1. Aleksandrov V. M. (2009) Metodyka intensyvnogo navchannia inzheneriv profesiino-orientovanoi anhliiskoi movy [Methods of intensive training of engineers of professionally-oriented English]. Candidate's thesis.– 219 p. [in Ukrainian].
2. Borshchovetska V. D. (2008) Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii navchannia studentiv ekonomichnykh spetsialnostei anhliiskoi fakhovoi leksyky [Role-playing games in English lessons] *Naukovyi visnyk kafedry YuNESKO Kyivskoho natsionalnoho lnhvistychnoho universitetu*. – *Scientific Bulletin of the UNESCO Department of Kyiv National Linguistic University*,16, 127 – 130. [in Ukrainian].
3. Vashchylo O. V. (2021) Orhanizatsiia navchannia maibutnikh inzheneriv-mekhanikiv anhliiskoho profesiino orientovanoho monolohu mirkuvannia iz vykorystanniam tekhnolohii podkastynhu [Organization of training of future mechanical engineers of English professionally oriented monologue of reasoning with the use of podcasting technology] *Inozemni movy*. – *Foreign languages*, 1, 33-39. [in Ukrainian].
4. Hryniuk H. A., Semenchuk Yu. O. Etopu formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii u studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [Stages of formation of foreign language communicative competence in students of economic specialties] *Inozemni movy*. – *Foreign languages*, 2, 22-27.

5. Hryshkova R. O. (2015) *Metodyka navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv nefilolohichnykh spetsialnosti [Methods of teaching English in the professional direction of students of non-philological specialties]*. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 220 [in Ukrainian].
6. *Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [European Recommendations on Language Education: Study, Teaching, Assessment]*. Kyiv: Lenvit, 273 [in Ukrainian].
7. Korniiush H. (2019) *Mozhlyvosti vykorystannia videomaterialiv TED Talks u protsesi vykladannia anhliiskoi movy u vyshchii shkoli [Possibilities of using TED Talks videos in the process of teaching English in high school]* *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. – Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, 66, 24–29. [in Ukrainian].
8. Lazarev O. V., Chuchmii I. I. (2020) *Anhliiska mova. Metodychnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti 208 «Ahroinzheneriia» [English. Methodical manual for students majoring in 208 "Agroengineering"]*. Uman: RVV Umanskoho NUS, 120. [in Ukrainian].
9. Semenjuk, Yu. O. (2013) *Vpravy dlia navchannia studentiv-ekonomistiv terminolohichnoi leksyky v protsesi audiiuvannia fakhovykh tekstiv [Exercises for teaching students of economics of terminological vocabulary in the process of listening to professional texts]* *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. –111, 279-282. [in Ukrainian].
10. Chuchmii I. I. (2014) *Osoblyvosti navchalnykh prohram u systemi ahrarnoi osvity universytetu Redinh (Velyka Brytaniia) [Peculiarities of curricula in the system of agricultural education at the University of Reading (UK)]* *Naukovyi ohliad – Scientific review*, 2, 132-136. [in Ukrainian].
11. Dearholt Jim. *Career Paths Mechanics Student S Book International*. –120. [in English].